

TOON thuis

WELKOM

Deze unieke belevingsexpositie voert je op een interactieve manier door het leven van Toon Hermans (1916-2000), één van Nederlands bekendste clowns/cabaretiers.

Dit jaar is het precies 100 jaar geleden dat Toon Hermans geboren werd in Sittard, de stad die hij zijn hele leven liefhad en die grote invloed had op zijn theaterconferenties, liedjes, versjes, tekeningen en schilderijen.

DE EXPO VOERT JE AAN DE HAND VAN 'RODE NEUZEN' OP DE GROND LANGS HET LEVENSPAD VAN TOON HERMANS, ZOWEL CHRONOLOGISCH ALS THEMATISCH. ONDERWEG MAAK JE O.A. KENNIS MET ZIJN OUDERS, ZIJN JEUGD IN SITTARD, HET VERLOOP VAN ZIJN CARRIÈRE, ZIJN HOOGTEPUNTEN, ZIJN BUITENLANDSE AVONTUREN, PRIVÉLEVEN EN ZIJN ONVERGETELIJKE EN TIJDLOZE WERK. DIT ALLES IS OMLIJST MET ORIGINELE REKWISIETEN EN ATTRIBUTEN VAN TOON HERMANS, DIE DE AFGELOPEN JAREN HERONTDEKT ZIJN IN TOON'S PRIVÉ-ARCHIEF.

VILLA ZOMERLUST

Deze eetkamer schetst het beeld van de rijke eerste jaren uit het leven van Toon Hermans. Op 17 december 1916 werd Antoine Gérard Theodore Hermans in Sittard geboren als tweede zoon van Jean Baptiste Nicolas Hermans en Maria Elisa Josephina Dullens. Vader 'Nikkela' was directeur van de Sittardsche Bank en behoorde tot de notabelen van de stad. In de Parklaan in Sittard had Nikkela in 1913 - kort voor zijn huwelijk met Maria (14 oktober 1913) - een luxueuze villa met een grote tuin laten bouwen, waar hij met zijn gezin op stand kon leven. In villa Zomerlust ontbrak het de familie Hermans nergens aan. Er waren zelfs bedienden in huis.

BEGIJNENHOFSTRAAT EN PLEINTJE

Na het faillissement van de Sittardsche bank, had vader Hermans geen werk en kreeg de familie Hermans het financieel zwaar. Ze moesten villa Zomerlust verkopen en verhuisden in eerste instantie naar een huis aan de Rijksweg, maar ook dat bleek te duur, dus ze verhuisden naar de Begijnenhofstraat.

Op de Begijnenhofstraat overlijdt de vader van Toon op 47-jarige leeftijd. Op het pleintje tussen villa Zomerlust en de Begijnenhofstraat staat een bankje met een duif. In het geluidsfragment (dat te beluisteren is door op de voetstappen op het pleintje te gaan staan) is het liedje 'Vader' van Toon te beluisteren, waarin Toon vertelt over de laatste maanden van het leven van zijn vader, waarbij hij buiten op een bankje naar de duiven zat te kijken.

Na het overlijden van vader Hermans bleef moeder Hermans in het huis aan de Begijnenhofstraat achter met vier kinderen en dat was financieel erg lastig. Moeder Hermans moest hun spullen (die nog overgebleven waren uit de villa) verkopen om eten op tafel te krijgen. In deze moeilijke tijden probeerde Toon zijn moeder aan het lachen te maken met het nadoen van typetjes en het laten dansen van kruimeltjes op het tafelkleed. Daarnaast probeerde hij wat geld te verdienen door tekeningen te verkopen. Het geloof speelde een belangrijke rol in deze periode van Toon's jeugd. Moeder Hermans was bijzonder gelovig. Zij bad voor genezing bij de Heilige Gemma, ging naar de kerk en had groot ontzag voor geestelijken.

SCHOOL

Toon's jeugd was door het overlijden van zijn vader en de grote armoede geen gemakkelijke. Helaas was naar school gaan, ook niet echt zijn ding. Hij ging niet graag en vooral rekenen vond hij niet leuk. In de conference 'Schoolherinneringen' die op het schoolbord geprojecteerd is, blikt Toon terug op zijn schooltijd in Sittard.

ST. ROSA KERMIS

Toon vond zijn plezier en vermaak in de tradities en feesten in Sittard. Hij genoot van het circus, de processies, de harmonieën en fanfares, de carnaval en de kermis. In de 'St. Rosa Kermis schatkamer' kun je door middel van 'touwtje trek' meer te weten komen over Toon's jeugd in Sittard. Deed hij aan sport? Wat voor een activiteiten ondernam hij met zijn vrienden? Wat was zijn eerste baantje? Bekijk de foto's, lees de teksten en trek dan aan de touwtjes voor de bijbehorende voorwerpen.

ZOMERAVONDCONCERT

Toon hield van het circus en in het bijzonder van de clowns die optraden in het circus. Zodra het circus in de stad was, zwermde Toon om de circustent heen om maar zo veel mogelijk van dit bijzondere gebeuren mee te krijgen. Helaas had hij geen geld om een kaartje te kopen voor het circus, dus kroop hij stiekem onder het tentzeil door om toch de voorstelling te kunnen zien. Nu is het ook jouw beurt om onder het tentzeil door te kruipen. Pas op met je hoofd!

In de grote circustent word je omringd door diverse Sittardse tradities en evenementen die Toon beïnvloed hebben in zijn jeugd. Invloeden die je later ook terugziet in zijn conferences, liedjes, versjes, tekeningen en schilderijen. De 360 graden projectie toont beelden van Sittard uit de jaren 30, met o.a. het Sittardse carnaval, de carnavalsoptocht, het Krombroodjesrapen (een oude halfvasten traditie), een schuttersfeest en optocht, de St.Rosaprocessie en de Mariafeesten uit 1938.

STAPPEN NAAR HET TONEEL

Met alle Sittardse invloeden op zak begint Toon aan zijn eerste stappen naar het toneel. Na het zien van een optreden van de Nederlandse clown Buziau, weet Toon zeker dat hij het theater in wil. De weg is echter lang en zeker niet rechtlijnig. Er gaan diverse deuren voor Toon open, maar sommige blijven ook gesloten. In Sittard start hij met het optreden in een revue om vervolgens zelf meerdere revues te schrijven en uit te voeren. In de eerste recensies over zijn optredens zijn al de eerste tekenen van Toon's karakteristieke theater waarneembaar: humor, positiviteit en clownerie.

Langzaam breidt Toon's speelgebied zich uit naar Limburg en buiten de provinciegrenzen om vervolgens te auditeren in Carré en zich aan te sluiten bij theatergezelschappen in Amsterdam. Onderweg ontmoet hij ook zijn grote liefde Rietje, die hem de rest van zijn leven bijstaat en zijn eerste klankbord is voor zijn werk. Langzaam maar zeker werkt Toon zich steeds meer naar de voorgrond en wordt hij 'leading man' tot hij tenslotte zijn eigen theaterbeleving op de planken zet: de Onemanshow.

CARRÉ

Na jaren revues, dingen uitproberen, hard werken en door het hele land reizen is het hoogst haalbare in Nederland bereikt. Toon staat met zijn Onemanshows meerdere malen en tientallen jaren achter elkaar in uitverkochte theaters en Carré. Zijn Onemanshows komen op televisie en zorgen in de eerste jaren voor lege straten omdat alle mensen thuis voor de tv naar Toon willen kijken. De videocompilatie in Carré toont een paar van Toon's hoogtepunten op het toneel.

KOLDERZOLDER EN KLEEDKAMER

Maar hoe zag Toon's leven er 'backstage' uit? Op de kolderzolder, de plek van Toon's gekke dingen, zie je een paar bekende rekvisieten, zoals het tennisracket van Johnny (dat Toon Johnny tijdens een show liet halen om vervolgens soms tien minuten op het podium staan te wachten en mensen daarmee enorm aan het lachen te maken) en de ukulele, waarvan Toon het papieren frontje op zijn hoofd kapot sloeg, als slot van zijn Mister Tonio typetje. Ook ontdek je er één van Toon's spieken, een zwart bordje waarop in trefwoorden de volgorde van zijn show genoteerd stond en wat hij op het podium bij zijn microfoon had staan. Via de Kolderzolder vervolg je je weg naar Toon's kleedkamer, waarin zijn originele schminkpullen en 'flightcases' met kleding en spulletjes staan. Deze flightcases zijn na zijn laatste show in 1997 dichtgeklapt om nu bij 'Toon Thuis' weer opengeklapt te worden.

BUITENLAND

Toon's carrière stopt echter niet in Nederland. In België, Duitsland, Oostenrijk, Canada en Amerika is interesse in Toon's werk. Hij vertaalt zijn Onemanshows naar het Duits en Engels en schaaft ze hier en daar een klein beetje bij, maar niet veel want Toon's humor is (in zijn eigen woorden) een soort van universele nonsens, waar mensen overal ter wereld om kunnen lachen. In alle landen wordt Toon met veel lof ontvangen en Broadway lonkt. Na een aantal succesvolle Amerikaanse try-outs besluit Toon echter om de stap naar Broadway niet te zetten. Hij voelt zich niet thuis in de snelle en oppervlakkige Amerikaanse showbusiness. Hij is liever thuis in Nederland.

Een ander bijzonder project uit Toon's carrière is zijn enige film 'Moutarde van Sonaansee'. Met deze Nederlandse komedie toonde Hermans zich buitengewoon ambitieus. Hij was verantwoordelijk voor scenario, regie, muziek en decor en speelde ook nog eens de hoofdrol. Hij nam de complete film op in Zandvoort. De film kwam uit in 1959 maar het Nederlandse publiek en de recensenten begrepen de film niet zo goed. Ze vonden dat de film een onduidelijk scenario had en rommelig was. Maar daarentegen staat de film ook bol van de humor en absurdistische kolder van Toon.

STRIJKGEWAS

Twee van Toon's bekendste acts (uit 1980) zijn 'de Ornitholoog', waarbij hij als vogelkenner diverse vogelgeluiden nadoet, en 'Wat ruist er door het stuikgewas', waarbij hij als Meneer Verkade auditie gaat doen als zanger. In het struikgewas zijn beide acts met elkaar gecombineerd. In het midden van het struikgewas vind je de bekende gitaar van Meneer Verkade, welke omringd wordt door vogelhuisjes, waarbij je met een druk op de knopjes de bekende roepen van o.a. de 'kroet' en de 'poelifinario' hoort.

de Pelicario.

MEDITERRANÉE

Vlei je neer in één van de strandstoelen en geniet van Toon's bekende nummers 'Mediterrannée' en de 'Tango van het blote kontje'. Deze bekende nummers worden afgewisseld met tekeningen van Toon van badgasten en foto's van Toon aan het werk aan de rand van de Middellandse Zee.

LIEFDE

De liefde en dan in het bijzonder de liefde voor zijn vrouw Rietje en hun drie zonen Michaël, Maurice en Gaby speelden een grote rol in Toon's leven. Hij heeft zijn liefde voor Rietje, de kinderen en later ook de kleinkinderen talloze malen bezongen en verwoord in versjes. Een deel van Toon's gevoeligste liefdesliedjes, zoals 'Lente me', schreef hij na het overlijden van Rietje in 1990. Een selectie van Toon's mooiste liefdesliedjes is te beluisteren op de koptelefoons in deze ruimte.

CARROUSEL

Op de carroussel vind je een aantal rekvisieten en voorwerpen uit Toon's privé-archief. De verzameling biedt een 'overview' van Toon's theaterwerk. Zo zie je bijvoorbeeld een selectie van Toon's hoedjes en petjes die hij gebruikte in zijn Onemanshows, het spreekgestoelte van de 'Voorzitter van Ons Genoegen' (waarbij hij de namen van alle nieuw toegetreden leden van de vereniging tot in den treure opnoemt), de 'Trom door de eeuwen heen', een act die hij samen met zijn zoon Maurice deed, een naaimachine waarmee hij als grap over het podium liep en zijn hometrainer, waarop hij fietste om in conditie te blijven voor zijn shows.

SCHILDEREN

Buiten het theater en het schrijven, schilderde Toon ook graag. Nadat hij in zijn jeugd wat schilderlessen gehad had van de Sittardse schilder George Tielens, bleef Toon zijn hele leven tekenen en schilderen. Hij liet zich inspireren door diverse schilderstijlen, zoals het impressionisme, expressionisme en kubisme en schilderde voornamelijk als hobby. Dikwijls werd hem gevraagd zijn werken tentoon te stellen, maar daar trok hij niet zo aan. Wel gebruikte hij zijn tekeningen en schilderijen als illustraties in o.a. zijn versjesboeken. In de vitrine staan de originele schilderspullen van Toon en aan de kapstok hangt een badjas waarin hij graag schilderde, maar die hij ook dikwijls aan had na afloop van één van zijn shows om niet te snel af te koelen en ziek te worden. De schmink vlekken en verfspatten zitten nog steeds in de badjas.

'T GRAAS VAN DE WEI

Éen van de laatste nummers die Toon schreef is 'T graas van de wei'. Het is tevens het laatste nummer van zijn laatste Onemanshow (1997). In dit Limburgstalige nummer bezingt hij dat 'als hij niet meer zingt, dat hij dan terug naar huis wil, terug naar zijn land waar hij zich thuis voelt'. Op de projectie zie je 'Toon' langzaam uit beeld verdwijnen, terwijl hij nog steeds zijn dictafoon/'lulijzer' in de hand heeft, waarop hij nieuwe ideeën aan het inspreken is. Nog steeds vol ideeën en kolder sterft Toon Hermans op 22 april 2000. Zijn uitvaart vindt plaats in de Sittardse Gemmakapel en hij wordt bij Rietje begraven op de Algemene Begraafplaats van Sittard.

Je kunt de belevingsexpo verlaten via het graspaadje door het midden van de projectie.

Daarna is er alle gelegenheid om nog van iets lekkers te nuttigen in de koffi corner en om in de Toon Winkel een leuk aandenken aan te schaffen voor thuis.

Voor meer informatie over de andere toonmomenten in Sittard-Geleen zie: www.toonthuis.nl

TOON
thuis